

Cairt-Rolla Phort Láirge 1373

I rith na tréimhse 100 bliain tar éis ionradh na Normannach, bunaíodh líon níos mó bailte in Éirinn ná mar a rinneadh aon tráth eile roimhe sin nó dá éis. Rinneadh athbheochan ar chathracha Gael-Lochlannacha Chorcaí, Loch Garman agus Luimnigh a bhí ann cheana féin agus d'ainmnigh an rí Anraí II Port Láirge agus Baile Átha Cliath mar chalafóirt ríoga. Tháinig na bailte chun bheith ina lárionaid do mhaorlathas rialaitheach méaraí, breithiúna agus bailitheoirí cánach a bhí ag éirí níos éifeachtaí le himeacht aimsire.

Ba é Port Láirge, áit ar tháinig Strongbow agus Anraí araon i dtír, a fuair an tairbhe ba mhó ar dtús agus tháinig sé chun bheith sa phríomhnasc idir Éire agus sealúchais saibhre theach ríoga Anjou sa Fhrainc. Ag tús an tríú haois déag, áfach, tháinig an ceannas sin faoi bhagairt ó theacht chun cinn William Marshall, fearchéile iníon Strongbow.

D'fhorbair Marshall a chalafort féin i Ros Mhic Thriúin agus tháinig sé chun bheith an-chumhachtach agus, go praiticiúil, ba é a rialaigh Sasana i gcáil leasrí ar feadh trí bliana tar éis bhás an Rí Eoin sa bhliain 1216. Nuair a tháinig Anraí III i réim, rinne Port Láirge iarracht smacht iomlán a fháil ar chúrsaí loingseoireachta. Thángthas ar chomhréiteach: bheadh ar longa, seachas iad siúd a bhí bainteach le sealúchais Marshall i Sasana agus in Éirinn, teacht chuig Port Láirge.

Ní rabhtas in ann an comhréiteach sin a chur i bhfeidhm agus tharla roinnt cathanna cóirithe nuair a bhí Port Láirge ag iarraidh cosc a chur ar longa dul isteach i gcalafort Ros Mhic Thriúin.

Sa deireadh, tar éis meath ginearálta ar thrádáil sa cheathrú haois déag, thug Port Láirge a n-éileamh ar smacht iomlán chuig an Rí Éadbhard III sa bhliain 1373. Chruthaigh siad cairt-rolla ceithre mhéadar ar fad ina raibh doiciméid nó trascribhinní a bhain le stair na cathrach siar go dtí an bhliain 1215. Tá seacht gcinn déag de léaráidí den scoth ann sa chairt freisin. Ina measc, tá portráidí de chúig rí Shasana ann, lena n-áirítear an phortráid chomhaimseartha is túisce de rí Sasanach meánaoiseach, Éadbhard III (le feiceáil thuas); na portráidí is túisce de bhreitheamh, sa Bhreatain nó in Éirinn; portráidí de ghiúisteoirí (gobharnóirí na hÉireann); portráidí de mhéaraí Bhaile Átha Cliath, de Phort Láirge, de Chorcaigh agus de Luimneach; agus an radharc is túisce de chathair Éireannach, is é sin, Port Láirge é féin.

Deir Eamonn McEaney, as Músaem Sheodra Phort Láirge, gurb ionann an cairt-rolla agus leagan meánaoiseach de chur i láthair PowerPoint agus é ceaptha chun an rí a mhealladh, chun cur lena n-argóintí dlíthiúla agus chun aird an lucht éisteachta a choinneáil ar na fórais a bhí á gcur chun cinn. Is ionann é agus luath-

